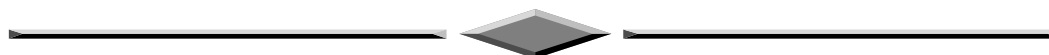

Elverum Kommunale Pensjonskasse

ÅRSRAPPORT 2019

Kunnskapens trø!

– som skapt som motto eller bakgrunn for skoghovedstaden Elverum. Det er skog nok her til lands, skrev Ole Paus i en «nidviser» om Elverum. Men ble bæret med en gatestump som takk for at byen ble satt på kartet. Byen som ikke har stor treindustri, som plankbyen eller flisbyen som ligger lenger sør langs Norges hovedpulsåre. Skogen står storslått rundt oss og har brakt oss mye rikdom.

Veien til rikdom er kunnskap. All rikdom – menneskelig, kulturelt og økonomisk. Kunnskap bygges ikke. Den vokser. Vokser i et miljø av gjensidig respekt og tilførsel av næring. Styrkes i motstand. Udalir skole, ny i utforming, ny i teknologi, ny for lærere og elever. Udalir barnehage – romslig, lekken, utfordrende.

Veien til kunnskap er fantasien. Fantasien som gir arkitekten kreativitet, ingeniøren utfordring, som gir bygget rom for liv og vekst.

Veien til vekst er evnen til å utnytte kjente elementer på nye måter. Treet som blir store bygg, drivstoff, før, papir. Hva vi kan lage av..... kan vi også lage av tre, som kommer fra skogen, som forvaltes for generasjoner. Fortid – Nåtid – Fremtid.

Skog og skole –Hjelge Væringsåsen har gitt kommunen mye i begge retninger.

Elverum – Gratulerer med en ny skole i en bydel som tar fremtidens utfordringer inn over seg! En skole der de som har jobbet med prosjektet har høstet ny erfaring, og ære. Takk til alle som har vært villige til å tenke utenfor boksen, slik at nye generasjoner kan få lærdom og fantasi. Slik at skogen kan bli mer enn bare trær.

Forståelsen av pensjonskassens arbeid med varighet, kunnskap og bygging av verdier, ønsker vi at du sitter igjen med når du har lest årsrapporten.

God lesning.

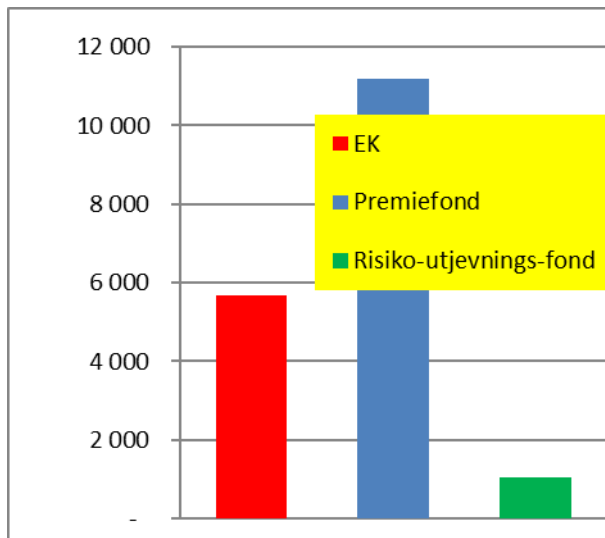
Takk til kommunikasjonsavdelingen
i Elverum kommune for lån av bilder.

Styrets beretning

FORMÅL

«Pensjonskassens formål er å yte pensjoner til medlemmene og andre pensjonsberettigede i overensstemmelse med bestemmelsene om pensjonsforhold i hovedtariffavtalen i KS-området.» (Vedtektene § 1-1)

RESULTAT

Figur: Årets resultatfordeling.

Pensjonskassen søker å være den prefererte leverandør av pensjon for deltakerne. God forvaltning av kapitalen er derfor viktig. Høy avkastning med moderat risiko og fornuftig binding av kapital.

2019 ble et godt år! Verdens aksjemarkeder falt bratt i desember 2018. 2019 har hentet igjen dette, og mer til. Ser vi 2018 og 2019 under ett har vi en avkastning på 4,85 %. Vår kapitalforvaltningsstrategi konstaterer:

«Strategien gir en forventet avkastning tilsvarende 3,5% årlig med dagens rentenivå og 5,6 % årlig på lang sikt og normal rentenivå.»

Årene sett under ett har gitt over forventet avkastning, gitt dagens rentenivå.

Effektiv rentegaranti er 2,5 % (se note 1). Overskytende er derved med å bygge bufferkapital, samtidig som vi kan tilføre midler i premiefondet til medlemsbedriftene.

Pensjonskassen er meget godt fornøyd med resultatet. Vi mener vi har utnyttet risikokapitalen på en god måte. Styret vurderer at balansen mellom pensjonskassens og medlemsbedriftenes interesser behandles på en god måte. Vi må alltid huske at kunde og eier er de samme virksomhetene.

I mars nådde vi en milliard i forvaltningskapital. Betydelig deler av dette er bufferkapital (se side 7). Derfor har vi også hatt tilstrekkelig risikokapital til å sitte gjennom nedturen i finansmarkedet på slutten av 2018. Ingen tap er realisert og vi har fått med oss hele oppturen i markedet.

I desember 2019 nådde vi en ny milepæl. Årets avkastning passerte for første gang 100 000 og endte på 102 552.

Verdijustert avkastning er på 10,73 %. Det er første gang vi oppnår mer enn 10 % verdijustert avkastning etter tilførsel av egenkapital i 2005. Tilførselen var nødvendig etter betydelige tap de foregående årene. Bygging av bufferkapital har gjennom disse årene gitt ønsket effekt. Bokført avkastning er 2,7 %. I 2019 har vi realisert gevinster i fond som ikke har prestert som forventet. Ellers forholder den bokførte avkastningen seg til utbetalte renter og leieinntekter. Forskjellen mellom avkastningene er kursreguleringsfond og urealisert gevinst i egenkapitalen.

Forvaltningskapitalen har økt med 12,7 % til 1 085 995.

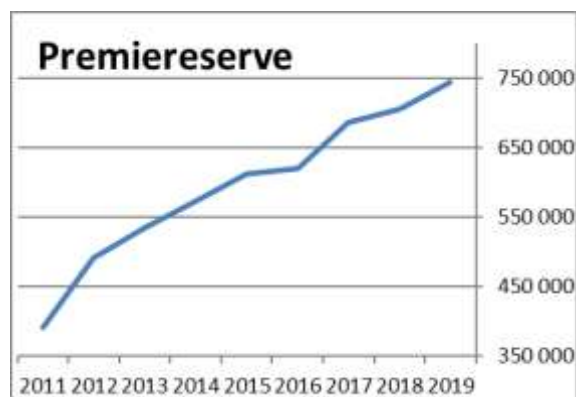
Vår strategi fastsetter at vi skal ha tilfredsstillende kapitalbuffer slik at vi kan møte de fleste nedturen i finansmarkedet.

Den består av egenkapital, kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger. Våre Tilleggsavsetninger kan nå dekke mer enn 2 års rentegaranti. Det mener vi er tilstrekkelig og avsetter derfor ikke noe til dette i år. Avkastningsresultatet går derfor til Premiefondet.

Risikoresultatet ble i år godt. Se mer om dette under pensjoner (side 9). Ut fra skattemessige vurderinger er bare litt av dette satt av til Risikoutjevningfond. Med de svingningene vi opplever som liten pensjonskasse, ser vi behov for å jevne ut risikoen mellom år ved bruk av risiko-utjevningfondet.

Pensjonskassen har tilfredsstillende egenkapital og bufferkapital. Finanstilsynets stresstest I viser gjennom året varierende solvenskapitaldekning rundt 160 %.

Overgangsreglene har marginal effekt på vår solvenskapitaldekning.

Figur: Utvikling i premiereserve (se også note 5).

Fra 2020 er årlig innkalling av egenkapital vedtektsfestet. Premiereserven til pensjonskassen øker hver år som følge av at medlemmene i aktiv stilling tjener opp mer pensjonsrettigheter enn pensjonistene tar ut. Denne økningen i forpliktelser gir behov for økt egenkapital for å opprettholde den risikobærende evne slik at vi forvalter oppsparte midler på en god måte. Etter endring av skattereglene i 2018 er innbetaling av egenkapital rimeligere for medlemsbedriftene enn opparbeidelse av egenkapital ved overskudd.

SAMFUNNSANSVAR

Offentlig tjenestepensjon er solidarisk og langsiktig. Pensjonskassen søker å reflektere dette i sin kapitalforvaltning. Statens pensjonsfond utland definerer en grunnleggende etisk standard for plassering. Storebrand, Nordea og KLP har egne kriterier. Pensjonskassen følger også med på hvordan vi ligger i forhold til disse. Vår grunnleggende filosofi er:

Kapitalforvaltningen må være slik at en ikke understøtter virksomheter som gjør det mindre interessant å være pensjonist i fremtiden.

En pensjonsordning som bygger på solidaritet, må også være oppmerksom på forholdet til de mennesker som bidrar til vår avkastning.

EU har foreslått nye minimumsbestemmelser for pensjon gjennom et nytt pensjonskassedirektiv- IORP II. Disse er foreløpig ikke innarbeidet i norsk rett. De endringer som vil komme søker vi å tilpasse oss gradvis. Ett av disse gjelder rapportering av eget forhold til ESG, eller oversatt miljø, samfunnsansvar og virksomhetsstyring. Pensjonskassen har over tid hatt et bevisst forhold til dette, slik det er beskrevet over. Gjennom vår rådgiver har vi god oversikt over de viktigste forholdene. En utfordring vi jobber med, er hvordan tilpasningen kan kvantifiseres og rapporteres. Det jobbes for å finne en skalering, slik at vi kan fastslå dagens plassering, og vurdere hvor på skalaen vi ønsker å være. Brytes dette ned på det enkelte fond, vil vi på en oversiktlig måte kunne vurdere hvilke konsekvenser bytte av fond har for vår avkastning og ESG-tilnærming. I løpet av 2020 vil vi presentere vurdering av dette på vår hjemmeside.

ESG er en av faktorene som blir drøftet ved plassering av midler. Videre skal den generelle tilnærmingen vurderes av styret i forbindelse med drøftingen av kapitalforvaltningsstrategien.

Samfunnsansvar kan bidra til å trygge pensjonskassens evne til avkastning ved fokus på risikofaktorer innen miljø, sosiale forhold og virksomhetsstyring. Viktige faktorer i vurderingen er hvilken klimarisiko det er for virksomheten. Hva er sannsynlighet for ekstremvær – hva skjer i så tilfelle med virksomheten vi er plassert i? Er det risiko for regulatorisk innstramning i markedet og/eller at markedet totalt forsvinner på grunn av endret etterspørsel. Finnes det tilpasninger av produktene som reduserer risikoen? Markedet har også en helt annen bevissthet rundt menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og korrupsjon enn tidligere. Det påvirker den økonomiske risikoen i vår portefølje. Derfor er også virksomhetenes evne og vilje til å ta bevisste beslutninger og rydde når en oppdager feil, viktig.

Vi har i 2019 ikke vært i direkte brudd med eksklusjonskriteriene til Statens pensjonsfond utland. Indirekte brudd kan forekomme. Slike brudd er f.eks at vi er investert i hotell, som selger tobakk, eller at produsent av elektronikk også kan selge elektroniske komponenter til de som produserer våpen. For at det skal være et indirekte brudd (ikke direkte) må inntektene fra uønsket virksomhet utgjøre en minimal andel av virksomhetens totale omsetning. Målsetningen for 2020 er å etablere rutiner for drøfting av problematikken ved indirekte brudd.

Kjøp av forvalter- og rådgivingstjenester er i stor grad et tillitsforhold. Derfor er det for pensjonskassen viktig å vurdere hvordan de etiske refleksjonene er i leverandørens virksomhet og hvordan de igjen reflekterer etisk ved vurdering av plasseringer.

Gjennom Grieg Investor AS jobber vi med rapporteringsrutiner for å sikre at vi har så god kjennskap til ESG-forhold i vår portefølje som mulig. Videre er det kundefellesskap vi har gjennom en uavhengig rådgiver viktig for at vi skal kunne bidra til å sette gode krav til ESG-profilen hos forvalterne.

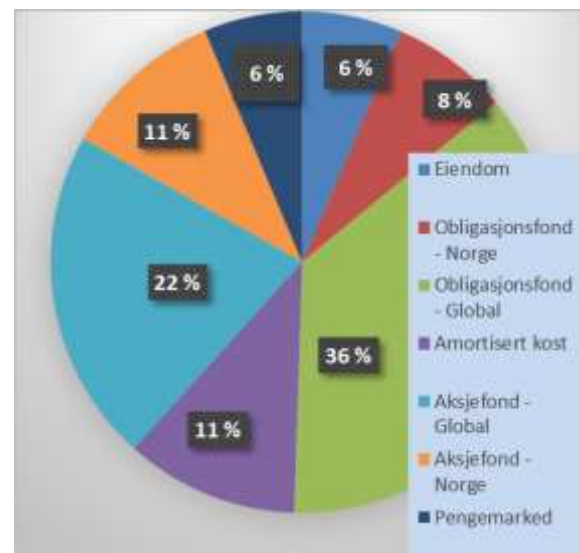
Medlemsbedriftene våre er i hovedsak budsjettorienterte virksomheter med stabil kontinuerlig drift. Pensjonskassen legger derfor vekt på stabilitet i deres forpliktelse overfor pensjonskassen. Vi skal i minst mulig grad skape støy i deres budsjettarbeid.

FORVALTNING

Pensjon er i stor grad sparing. Forvaltning av spart kapital har to formål:

1. Sikre at vi oppnår avkastningsgarantien
2. Redusere kostnaden for medlemsvirksomhetene

Kapitalforvaltningen følger en skriftlig strategi som styret årlig vurderer.

Figur: Fordeling mellom aktivaklasser (se note 2)

Nye regler for soliditet var fastsatt når styret hadde sin årlige drøfting av kapitalforvaltningsstrategien. Styret valgte å videreføre eksisterende strategi. Samtidig øker risikoen noe siden det ikke har vært mulig å kjøpe obligasjoner til en tilfredsstillende avkastning til erstatning for de som går til forfall. (se balanseregnskapet linje «Investeringer som måles til amortisert kost.») Endringer her skyldes også at alle slike investeringer nå er tilordnet kollektivporteføljen, mot proratarisk fordeling til og med 2018. Norske obligasjonsfond velges

isteden, slik at vi opprettholder eksponeringen mot norske obligasjoner.

Løpende rapportering til styret inneholder porteføljens sammensetning i forhold til mandat (jf. kapitalforvaltningsstrategi), avkastning, lovbestemte krav til ansvarlig kapital og stresstest. Siste avlagte rapport gjennomgås i styremøte. Det har gjennom året ikke vært brudd med gjeldende regelverk. Det har heller ikke vært behov for oppfølging ut over planlagte styremøter.

Generelt har aktive forvaltere slitt i 2019. Dette gjelder både for norske fond og globale.

Midlene forvaltes hovedsakelig i fond, valgt av styret, etter anbefaling fra rådgiver.

Kursreguleringsfondet er tilført 70 535 som følge av verdiøkning. Dette styrker bufferkapitalen og vi kan vurdere plasseringer på et friere grunnlag.

Pensjonskassen har hatt felles forvaltning av kollektiv- og selskapsporteføljen, jf. Forsikringsvirksomhetsloven (FVL) § 9-7 niende ledd. Dette er avvirket fra 01.01.19.

RISIKO

Kapitalforvaltningsstrategien setter krav til avkastning. Tilgjengelig bufferkapital gir godt handlingsrom. Investeringsunivers, fordeling mellom aktivaklasser eller frihetsgrader er ikke endret i 2019. Styret mener vi har en god balanse mellom risiko og avkastning.

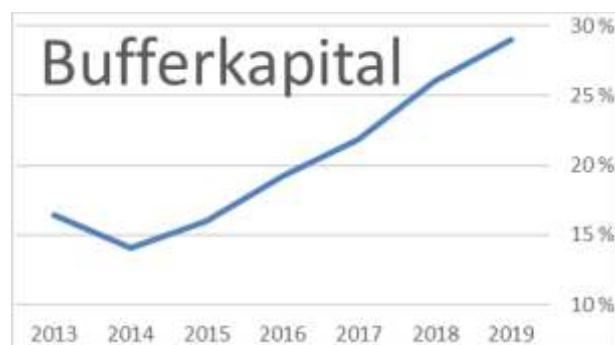
De risikomål som benyttes ved konstruksjon av porteføljen er:

- Standardavvik – som angir hvor mye verdier på aktiva kan svinge ut fra historiske data.
- Største historiske verdifall.
- Stresstest – er et tenkt scenario der en ser på endringer i verdier i porteføljen som følge av gitt fall i markedet.

Finanstilsynets stresstest I er endret fra 2019. Måling av bufferkapitalutnyttelsen

erstattes med et solvenskapitalkrav som skal være minst 100%. For å sikre dette også etter et fall, anses det at solvenskapitalen normalt bør ligge på minst 125 %. Gjeldende stresstest viser 159 % (note 4).

Bufferkapital dekker risikoreduksjon av verdi på våre finansielle eiendeler ut over forpliktelsene. Ikke realiserte gevinster er en viktig del av dette. Bufferkapitalen er ved årets slutt 315 000 og utgjør ca. 29 % av totalkapitalen.

Figur: Utvikling i bufferkapital i prosent av totalkapital (se note 4).

Tilleggsavsetningene brukes aktivt for å søke å realisere gevinster på et finansielt gunstig tidspunkt.

Omløpsobligasjonene har i år gitt god avkastning. Durasjonen i renteporteføljen holdes moderat for å begrense tapene når renten øker.

Obligasjoner som måles til amortisert kost har vært en viktig del av porteføljen på grunn av deres egenskaper ved beregning av kapitalkrav. Replassering av det som forfaller er i liten grad gjennomført i samme aktivaklasse da en må binde seg langt frem i tid for å oppnå en rente over avkastningsgarantien. Deres andel av porteføljen reduseres derfor. Dette gir større behov for bufferkapital.

Verdens finansmarkeder var også i 2019 preget av usikkerhet på grunn av frykt for konsekvensen av en handelskrig mellom USA og Kina og en hard Brexit. Bedriftenes resultater har derimot vært jevnt gode. Verdsettelsen av norske aksjer preges av at oljeprisen har variert en del, men at den har vært på et nivå som gjør at

det igjen er god aktivitet i oljerelatert industri. Generelt er optimismen moderat hos enkeltpersoner og bedrifter. Dette preger den generelle handelen og derigjennom aksjekursene.

Pensjonskassen handler i norske kroner, men internasjonale fond vil naturlig preges av variasjoner i valuta. Valutarisiko er et avkastningsområde som er lite forutsigbart. Våre internasjonale plasseringer er i all hovedsak valutasikret internt i fondet.

Pensjonskassen kan normalt ikke være stor aktør i enkeltprosjekter. Dersom objektene delvis er finansiert med lån, begrenses pensjonskassens mulighet til å delta ytterligere. Pensjonskassen ser det derfor ikke som tjenlig å være aktør i det åpne lokale markedet. Dersom avkastningen er interessant og kostnaden for kommunen tilsvarende interessant, vurderes et samarbeid, f. eks om eiendom.

Nye solvensregler vil gi oss større frihet til investeringer. Men risikoen ved å være stor aktør i små prosjekter gjør at dette vil kreve betydelig bufferkapital. Dette vil trolig gjøre at slike prosjekter fremdeles vil være av liten interesse.

Endringene i kapitalforvaltningsreglene gjør at infrastruktur vil kunne bli en aktuell aktivaklasse. Som realaktiva har den underliggende materielle verdier som utvikler seg med samfunnsutviklingen. Dette gjør det attraktivt. Foreløpig er det ikke fremlagt prosjekter som er aktuelle å delta i.

Er grønne investeringer en boble tilsvarende dot-com? Generelt svarer vi nei på dette spørsmålet. Her varierer det mellom etablerte selskaper som endrer løsninger og nye selskaper med svak plattform. Valg av rett plassering krever derfor stor forståelse for driften i virksomheten vi plasserer midler i.

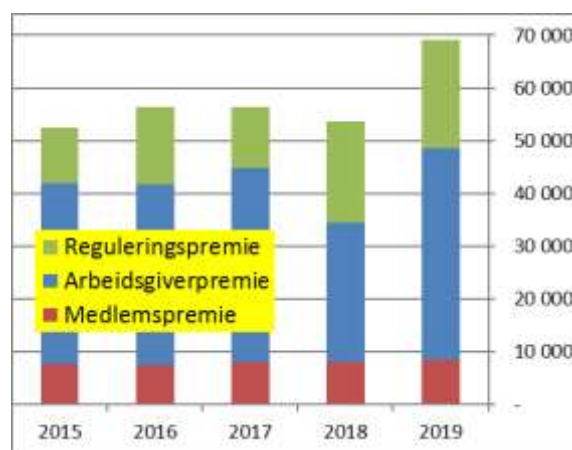
Vi ser også en vesentlig risiko i teknologi-selskaper som får en ekstrem markedsposisjon. Monopolistisk situasjon og beskyttelse av enkeltindividet kan skape

vesentlig endrede juridiske rammer for disse over tid.

PREMIEINNTEKTER

Arbeidsgiverpremien er fastsatt i tråd med anbefalingene fra aktuar. Medlemspremien er tariffestet.

Reguleringskostnaden er forholdsvis høy i 2019 selv om lønnsoppgjøret ikke var et hovedoppgjør.

Figur: Premieinntekter

Bedrifter med medlemmer som opptjener rettigheter:

- Elverum kommune
- Midt-Hedmark Brann og Redningsvesen IKS
- Elverum kommunale pensjonskasse
- SØIR (Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap IKS)

Bedrifter med medlemmer der det utbetales pensjon og der medlemmene bare har oppsatt rett:

- Agena AS
- Elverum Energi AS

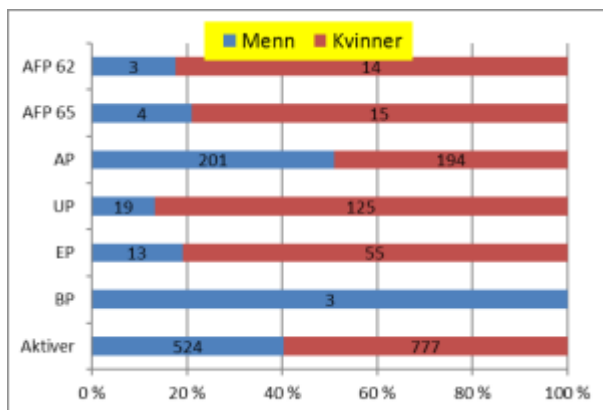
PENSJONER

Pensjonskassen dekker risiko på sine områder for medlemsbedriftene. Vi kan ikke gjøre risikoreduserende tiltak på medlemsmassen. Når medlemsbedriftene fokuserer på sykefravær er det viktig at dette også følges opp i uføreperioden. Dels for mulig tilbakeføring, dels for å unngå økt

uførhet. Videre tror vi at et samarbeid om alderspensjonering over tid vil kunne gi reduserte kostnader for medlemsbedriftene og bedret livskvalitet for medlemmene.

AFP-utbetalingene hadde en bunn i 2015. Kommunen reduserte høsten 2015 den økonomiske delen av seniorpolitikken. Omorganisering og generell innstramming i kommunen påvirker også uttak av tidligpensjon. De som tar ut tidligpensjoner gjør det i stor grad så snart rettigheten er tilgjengelig. På den positive siden er delvis AFP et virkemiddel for å stå lenger i reststillingen.

Figur: Medlemsbestand

Enhver besparelse på pensjoner, medfører redusert fremtidig kostnad for medlemsbedriftene.

Andelen kvinner som tar ut AFP er høyere enn andelen aktive kvinnelige medlemmer.

Alderspensjoner øker både i antall og beløp. Dette har en naturlig sammenheng med levealder, medlemsbestand og lønnsutvikling.

Etter et par unormale år, 2016 og 2017 er vi tilbake på trend, der vi konstaterer at forholdsvis mange tilbakeføres fra uførepensjon til aktive.

Det er grunn til bekymring at så stor andel av uførheten er blant kvinner. Disse er ansatt i sektorer som pleie og omsorg og barnehage.

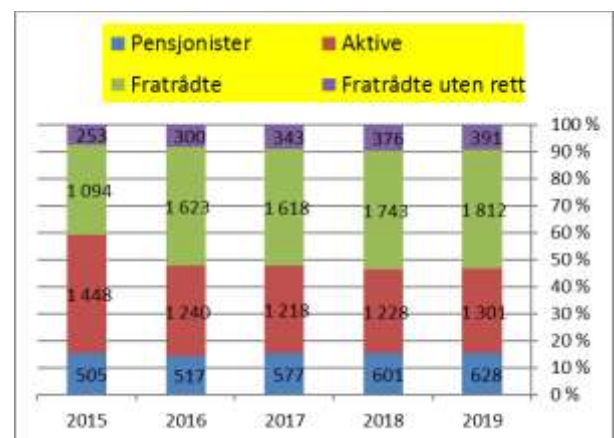
Brutto uføre økte betydelig i 2017. Det er medlemmer med nedsatt arbeidsevne med

mellom 20 og 50 %. NAV dekker ikke slike situasjoner. For at medlemmene ikke skal påføres vesentlig tap, dekker offentlig tjenstepensjon bortfall av utbetaling fra NAV. Derfor er det en betydelig kostnad for pensjonskassen. I 2018 har en god del av disse fått hel eller delvis tilbakeføring til aktiv. Økonomisk er det en fordel for pensjonskassen, men ikke minst er det en fordel for medlemmet og arbeidsplassen.

Pensjonskassen inngikk i 2017 avtale med lege for vurdering av arbeidsevnen til brutto uførepensjonister. Dette har ført til en positiv utvikling for pensjonskassen, men også for de uføre det gjelder.

Det er vanskelig å forutsi endring i ytelse fra tjenstepensjonsordningen etter endringer i folketrygden fra 01.01.2011. Ny alderspensjon i offentlig tjenstepensjon er nå vedtatt. Foreløpig er endringene ikke innregnet i avsetningene.

Den store endringen i fratrådte fra 2015 til 2016 skyldes opprydding i medlemsregisteret. Endring av medlemssystem hos oss, lønssystem i kommunen, samt endring av innmeldingsregelverk resulterte i at en del medlemmer som ikke lenger fylte kravet, fremdeles sto som aktive. Tilsvarende ble det gjort en ryddejobb i 2017. Fra 2018 er det gjort en endring i AFP-pensjonister i statistikken.

Figur: Medlemsbestand

ADMINISTRASJON

På grunn av forholdsvis få aktive medlemmer vil administrasjonskostnadene være relativt høye. Styret er derfor tilfreds med at administrasjonskostnadene over tid er redusert i forhold til både premiereserve og forvaltningskapital. (Se note 9)

Lokal plassering og tilhørighet gir pensjonskassen mulighet til å løse oppgaver som normalt påhviler medlemsbedriftene. Videre bidrar pensjonskassen til utvikling av en personalpolitikk, som på lang sikt kan gi lavere pensjonskostnader for medlemsbedriftene. Gjennom dette mener styret at pensjonskassen er et godt instrument for medlemsbedriftene.

INTERNKONTROLL

Forskrift om risikostyring og internkontroll av 22.09.08 har flyttet fokus fra kontroll til risikostyring. Pensjonskassen har etablert rutiner ut fra bransjestandard. Internkontrollen dekker de områder som er aktuelle for pensjonskassen og er tilpasset pensjonskassens omfang. Revisor avgir årlig uttalelse.

LEDELSE

Elverum kommunale pensjonskasse ble etablert i 1921 av Elverum kommune. Pensjonskassen er et gjensidig pensjonsforetak, med styret som øverste organ. Kontorsted er Elverum.

Virksomheten er forankret i lov- og forskriftsverk for finans- og forsikringsbransjen.

Finanstilsynet fører tilsyn med pensjonskassen.

Pensjonskassen har daglig leder i hel stilling som sitter i kontormiljø sammen med personalavdelingen i Elverum kommune. Arbeidsmiljøet er generelt godt. Det har ikke vært skader, ulykker eller

sykefravær relatert til pensjonskassens virksomhet i 2019.

Styret har seks medlemmer. Kommunestyret i Elverum velger fire medlemmer og to varamedlemmer. Minst en skal ikke være medlem eller ha tilknytning til ledelsen i medlemsbedriftene. To styremedlemmer med vara, velges av og blant aktive medlemmer og pensjonister.

Styret velges for samme periode som kommunestyret.

Virksomheten legger vekt på kjønnsbalanse. Styret består av 3 kvinner og 3 menn.

Pensjon er et kompetansekrevende område. Styremedlemmene skal være egnet i henhold til Finanstilsynets vurderinger og ha plettfri vandel innenfor fagområdet. Videre skal det i fellesskap være kompetent. Styret jobber aktivt med kompetanseutvikling.

ÅR	2019	2018
Møter	7	7
Saker	45	40

EKSTERNE PARTER

- Ernst & Young AS – revisor
- Lillevold & Partners AS - aktuar og forsikringsteknisk konsulent
- Grieg Investor AS - finansielle rådgiver
- Storebrand – systemleverandør og bistand pensjon

FORTSATT DRIFT

Pensjon har langsiktig perspektiv. Dette er nedfelt i rammeverket for pensjonskasser. Styret vurderer selskapets kapitalforhold som gode i forhold til risikoprofil og myndighetenes krav.

Gjennom internkontroll, rapportering til offentlig myndighet, revisjon, aktuar og annen bistand, følger virksomheten opp endringer i regelverket. Styret mener at pensjonskassen har god evne til å takle endringer.

Fra 20. februar 2020 har aksjemarkedet sunket svært mye på grunn av pandemi. Dette har også ført til kraftig nedgang i oljeprisen og rentene.

Synkende kronekurs reduserer i vår portefølje konsekvensene av kursnedgangen for aksjer ved at en del plasseringer er i valuta.

Reduserte renter skulle normalt gitt god kursoppgang for obligasjoner. På grunn av større risikopåslag, har ikke det hatt full effekt. Ved fastsettelse av regnskapet er Solvenskapitaldekningen god med 145 %.

Styret kjenner ikke til:

- forhold av viktighet for å bedømme pensjonskassens stilling og resultat som ikke fremkommer i regnskapet eller årsberetningen.
- forhold som har inntruffet etter balansedagen som har betydning for å bedømme pensjonskassens resultat og stilling.
- tvister som kan føre til annen vurdering av drift eller økonomi.

Avlagte regnskap viser etter styrets oppfatning et rettviseende bilde. Styret bekrefter at forutsetningen om fortsatt drift er til stede og lagt til grunn for regnskapet.

Elverum, 31.12.2019/24.03.2020

Per Kristian Hammer (styreleder)

Turid Olsen

Dag Martin Bakken (nestleder)

Toril Nersveen

Ole Gjermund Rønes

Linda Alette Løkken

Trond Rønning (daglig leder)

Resultatregnskap

	Note	2 019	2 018
Premieinntekter			
Forfalte premier brutto	6	-56 801	-53 685
- Avgitt gjensikringspremie		62	63
Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv fra andre	8	0	0
Sum premieinntekter for egen regning		-56 739	-53 622
Netto inntekter fra investeringer - Kollektivporteføljen			
Renteinntekter og utbytte mv på finansielle eiendeler		-7 180	-5 467
Netto driftsinntekter fra eiendom		-1 416	-1 563
Verdiendringer på investeringer		-69 670	46 625
Realisert gevinst og tap på investeringer		-19 416	-30 304
Sum netto inntekter fra investeringer - Kollektivporteføljen	3	-97 681	9 292
Pensjoner			
Utbetalte pensjoner	7	26 111	24 946
Overføring av premiereserve og tilleggsavsetning mv til andre	8	0	9 473
Sum Pensjoner		26 111	34 420
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte	5		
Endring i premiereserve		39 098	19 635
Endring i tilleggsavsetninger		0	17 791
Endring i kursreguleringsfond		70 535	-51 174
Endring i premiefond		607	416
Overførte tilleggsavsetninger ved flytting		0	0
Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte		110 240	-13 332
Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte			
Overskudd på avkastningsresultat	1/5	8 723	5 930
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	1/5	2 454	6 121
Forsikringsrelaterte driftskostnader			
Forvaltningskostnader		1 979	1 786
Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader		2 977	2 805
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	9/11	4 956	4 591
Resultat av teknisk regnskap		-1 934	-6 601
Netto inntekter fra investeringer - Selskapsporteføljen			
Renteinntekter og utbytte mv på finansielle eiendeler		-21	-293
Netto driftsinntekter fra eiendom		-491	-84
Verdiendringer på investeringer		-3 402	2 500
Realisert gevinst og tap på investeringer		-979	-1 625
Sum netto inntekter fra investeringer - Selskapsporteføljen	3	-4 892	498
Forvaltningskostnader	9	99	96
Resultat av ikke-teknisk regnskap		-4 792	594
Resultat før skattekostnad		-6 727	-6 007
Skattekostnader	13	0	0
Resultat før andre inntekter og kostnader		-6 727	-6 007
Totalresultat		-6 727	-6 007

Balanse - Eiendeler

	<i>note</i>	2019	2018
<i>Selskapsporteføljen</i>			
Investeringer -			
Bygninger og andre faste eiendommer			
Investeringseiendommer		10 883	2 087
Investering som måles til amortisert kost			
Investeringer som holdes til forfall		-	1 012
Utlån og fordringer		-	6 925
Eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler		14 565	15 193
Rentebærende verdipapirer		30 550	23 081
Sum investeringer		55 999	48 299
Fordringer			
Knyttet til premieinntekter		-	13
Andre fordringer			
Sum fordringer		-	13
Andre eiendeler (bank)		1 243	726
Sum eiendeler i selskapsporteføljen	2	57 241	49 037
<i>Kollektivporteføljen</i>			
Investeringer -			
Bygninger og andre faste eiendommer			
Investeringseiendommer		30 117	38 913
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost			
Investeringer som holdes til forfall		-	18 878
Utlån og fordringer		113 476	129 131
Eiendeler som måles til virkelig verdi			
Aksjer og andeler		359 237	283 302
Rentebærende verdipapirer		510 769	430 368
Utlån og fordringer		1 034	237
Bankinnskudd		14 121	13 538
Sum investeringer i kollektivporteføljen		1 028 753	914 368
Sum eiendeler i kundeporteføljen		1 028 753	914 368
Sum Eiendeler	2	1 085 995	963 405

Balanse - Egenkapital og forpliktelse

	<i>note</i>	2 019	2 018
Egenkapital			
Innskutt egenkapital		-56 877	-54 477
Opptjent egenkapital			
Risikoutjevningfond	5	-7 176	-6 121
Annen opptjent egenkapital		-364	5 307
Sum opptjent egenkapital		<u>-7 541</u>	<u>-814</u>
Sum egenkapital		<u>-64 418</u>	<u>-55 291</u>
Forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelser			
Premiereserve		-749 844	-710 747
Tilleggsavsetninger		-49 337	-49 337
Kursreguleringsfond		-182 399	-111 864
Premiefond		-37 966	-34 533
Sum forsikringsforpliktelser	5	<u>-1 019 547</u>	<u>-906 481</u>
Andre forpliktelser			
Pensjonsforpliktelser	11	-309	-354
Andre avsetninger for forpliktelser		-1 721	-1 279
Sum Andre forpliktelser		<u>-2 030</u>	<u>-1 633</u>
<i>Sum egenkapital og forpliktelser</i>		<u>-1 085 995</u>	<u>-963 405</u>

Elverum, 31.12.2019/24.03.2020

Per Kristian Hammer (styreleder)

Turid Olsen

Dag Martin Bakken (nestleder)

Toril Nersveen

Ole Gjermund Rønes

Linda Alette Løkken

Trond Rønning (daglig leder)

Endring egenkapital

	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital			Sum opptjent	Sum EK
		Risikoutj. fond	Annen opptjent	Urealisert gevinst		
UB 2018	54 477	6 121	-12 779	7 472	814	55 291
Innbetalt	2 400				0	2 400
Resultatført		56			56	56
Årsresultat		1 000	2 269	3 402	6 671	6 671
UB 2019	56 877	7 176	-10 509	10 874	7 541	64 418

Kontantstrøm

Driftsaktiviteter	<i>note</i>	2019	2018
Premiebetalinger	6	56 739	53 622
Mottatt/Avgitt ved flytting	8	0	-7 837
Innbetalt premiefond	5	-8 352	2 500
Endring fordringer	2	-785	45
Leverandørkostnader	9	-3 478	-3 063
Lønn og honorarer	9	-1 577	-1 623
Endring kortsiktig gjeld		397	9
Pensjoner	7	-26 111	-24 946
Skatt	13	0	0
Sum		16 833	18 706
Investeringsaktiviteter			
Salg/Kjøp aksjer og obligasjoner		-29 341	-31 054
Endring fordringer			
Inntekter eiendom		3 170	1 833
Renter bankinnskudd		173	6 853
Renter av obligasjoner		7 027	0
Endring balanseførte renter		837	374
Sum		-18 133	-21 994
Finansieringsaktiviteter			
Innbetaling av egenkapital		2 400	2 309
Sum		2 400	2 309
Inngående saldo		14 264	15 243
Utgående saldo		15 363	14 264
Endring bank		1 099	-979

Noter

INNHOOLD

Note - Regnskapsprinsipper.....	17
Note 1 – Resultatanalyse	18
Note 2 – Finansielle Eiendeler.....	19
Note 3 - Kapitalavkastning	21
Note 4 - Solvensmargin og bufferkapital	22
Note 5 - Forsikringsforpliktelser	23
Note 6 – Pensjonsordningen	23
Note 7 - Pensjoner	24
Note 8 - Flytting	25
Note 9 – Administrasjon.....	25
Note 10 - Ytelser og lån til ledende ansatte.....	25
Note 11 –Pensjonskostnad egne ansatte	26
Note 12 - Nærstående parter	26
Note 13 – Skatt – Ikke oppdatert	26

NOTE - REGNSKAPSPRINSIPPER

Resultatregnskap består av teknisk og ikke teknisk regnskap med hver sine resultatbegreper. I tillegg fremkommer resultatanalyse i note 1 som er avgjørende for fordeling mellom medlemsbedrifter og selskap.

Generelt om regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er avlagt i samsvar med:

- Lov om årsregnskap mv. av 17.06.1998 nr. 56 (RL)
- Forskrift om årsregnskap m.m. for pensjonsforetak av 20.12.2011 nr 1457 RL § 10-1, tredje ledd. Sist endret 20.12.18.

Finansielle eiendeler**Felles forvaltning**

Elverum kommunale pensjonskasse har valgt å forvalte selskapsporteføljen og kundeporteføljen separat. Splittingen er gjennomført pr 01.01.19.

Investerings eiendom verdsettes til virkelig verdi i henhold til takst.

Obligasjoner som holdes til forfall vurderes til amortisert kost ved bruk av effektivrentemetoden. Nedskrivning ved sannsynlighet for verditap.

Ikke realisert gevinst på aksjer, andeler, obligasjoner og andre verdipapirer som holdes for omsetning, vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Urealiserte kursgevinster på finansielle omløpsmidler føres til kursreguleringsfond.

Fordringer på premie og annet er balanseført til virkelig verdi og nedskrives ved sannsynlige tap.

Avsetninger

Premiereserven utgjør den forsikrings-tekniske kontantverdien av pensjonsrettigheter opptjent på beregningstidspunktet. Aktuar

gjennomfører beregningen som inkluderer erstatningsavsetninger etter IBNR¹/RBNS².

Tilleggsavsetninger representerer en forsikringsmessig buffer som kan brukes til å dekke avkastning mellom 0 % og bokført avkastning.

Premiefondet er resultat som er tilført kundene eller direkte innbetalt til fondet. Premiefondet kan anvendes til å dekke fastsatt premie. Midlene tilføres årlig garantert avkastning på nivå med årets opptjening.

Risikoutjevningfond er avsetninger av overskudd på risikoresultat og kan brukes til å dekke negativt risikoresultat. Fondet tilføres sin andel av avkastningsresultatet.

Kursreguleringsfond er ikke realiserte gevinster på finansielle eiendeler som tilhører kundene, målt til virkelig verdi.

Pensjonsforpliktelser egne ansatte

Pensjonskassens ansatte omfattes av kollektiv pensjonsordning som er ytelsesbasert i henhold til tariffavtale i KS-området.

Årets pensjonskostnad tilsvarer betalt arbeidsgiverpremie, korrigert for estimert endring i påløpt forpliktelse med fradrag for tilordnet andel av EKPs totale forsikringsfond beregnet etter IAS 19. I påløpte forpliktelser inngår forsikret AFP-ytelse (AFP 65-66).

¹ Hendelser som har skjedd, men ikke rapportert

² Hendelser som er rapportert, men ikke avgjort

Skatt

Pensjonskasser skattlegges etter samme regelverk som gjensidige livsforsikrings-selskaper.

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med en nominell sats på 25 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverseres eller kan reverseres i samme periode, er utlignet. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli benyttet.

Pensjonskassen ilegges 0,15 % formuesskatt av ligningsmessig netto formue.

Sammenstilling/Periodisering

Ikke realisert avkastning avsettes i regnskapet som buffer i kursreserver for midler tilhørende kollektivporteføljen og inntektsføres ved realisering.

Pensjonspremie ut over det som skal dekke selskapets administrasjon og premie for garantert avkastning, er i all hovedsak sparing. Selskapets resultat er derfor bestemt av om pensjoneringstendenser er i tråd med de forsikringstekniske forutsetninger som er lagt til grunn i premiefastsettelsen.

NOTE 1 – RESULTATANALYSE

Pensjonskassens regnskap er to regnskap i ett. Det ene for midler forvaltet for medlemmene, det andre for selskapet.

Avkastning: Midler tilhører medlemmene til dekning av fremtidige pensjonsforpliktelser. Tabellen nedenfor viser hvordan dette fordeles.

Premiereserve gir følgende avkastning etter periode for opptjening:

- 2011 og tidligere, 3,0 %.
- 2012 til 2014, 2,5 %.
- 2015 og senere, 2,0 %.
-

Avkastning:	2019	2018
Verdijustert avkastning	97 681	-9 292
Ikke realiserte gevinster	-70 535	51 174
Garantert avkastning til premiefond	-607	-416
Avkastningsgaranti	-17 759	-17 745
Avkastningsresultat	8 779	23 722

Sats for gjennomsnittlig garanterte avkastning er beregnet av aktuar til 2,5 %. Oppsparte midler i en periode beholder sin garanterte avkastning. Gjennomsnittlig avkastning endres ved løpende oppsparing på nytt nivå og at utbetalte pensjoner delvis forbruker oppsparte midler på gammel høyere sats.

Avkastningsresultatet føres til premiefondet etter at risikoutjevningfondet fått sin andel.

Administrasjon av selskapet – En del av premien som betales finansierer administrasjonen av pensjonsordningen, med styre, ansatte, kontorlokaler, programvare etc.

Administrasjon:	2019	2018
Administrasjonspremie:	4 990	4 755
- bokførte kostnader	-4 956	-4 686
+ Frigjort administrasjonsfond	0	0
Administrasjonsresultat	33	68
Premiesats, jf note 6	1,15 %	1,15 %

Administrasjonsresultatet går til egenkapitalen.

Risiko er en del av pensjonsordningen. Vi beregner forsikringsresultat som en residual. Denne avstemmes mot aktuars beregninger. I en stor populasjon og riktige forutsetninger, vil denne være svakt positivt. Da er premie, avsetninger og uttak i balanse med reservene. I en liten populasjon som vår, vil resultatet svinge mer da enkelthendelser kan påvirke mye. Pensjonskassen ser det derfor som viktig å ha et godt risikoutjevningfond.

Risiko:	2019	2018
Resultat før tilleggsavsetninger	13 112	36 444
- Premie avkastningsgaranti	-845	-413
- Administrasjonsresultat	-33	-68
- Avkastningsresultat	-8 779	-23 722
Risikoresultat:	3 454	12 241

Resultat til fordeling gjennomføres slik:

	2019	2018
Avkastningsresultat til Tilleggsavsetning	0	17 791
Avkastningsresultat til Premiefond	8 723	5 930
Risikoresultat til/fra Risikoutjevningfond	1 000	6 121
Risikoresultat til premiefond	2 454	6 121
Til opptjent EK	5 671	-113
Fordelt resultat:	17 849	35 850

NOTE 2 – FINANSIELLE

EIENDELER

Kapitalforvaltningsstrategien fastsetter at risikoen skal være moderat.

Følgende klasser benyttes:

- Obligasjoner som holdes til forfall
- Lån og fordringer
- Obligasjonsfond - norske
- Obligasjonsfond - internasjonale
- Aksjefond – norske
- Aksjefond – internasjonale
- Pengemarkedsfond –Norge
- Eiendom – Direkte eid
- Eiendomsfond

«Obligasjoner som holdes til forfall» og «Lån og fordringer» forvaltes diskresjonært av eksterne forvaltere. Porteføljene består i hovedsak av norske obligasjoner. «Lån og fordringer» har nå i sin helhet forfalt.

Pensjonskassen har som intensjon å holde klassen «Lån og fordringer» til forfall. «Lån og fordringer» gir mulighet til å selge enkeltpapirer dersom en spesiell situasjon skulle oppstå uten å være tvunget til å reklassifisere alt.

Ved verdsetting til amortisert kost svinger verdien lite og elementene stabiliserer resultatet. Instrumentene skal i seg selv innebære lav kredittrisiko.

Øvrige eiendelsklasser består for tiden av 3 til 6 fond. For aksjer benyttes både indeksfond og aktivt forvaltede fond. Alle fond er klassifisert som «holdt for omsetning».

Risiko

Pensjonskassen har en forvaltningsstrategi med forholdsvis moderat risiko. Risikoen søkes redusert gjennom sammensetning av aktivaklasser og forvaltere.

Måling av risiko gjøres gjennom ekstrapolering av historiske data og beregning av forventet avkastning og sannsynlig svingning. Målingen suppleres med stresstest og største historiske verdifall.

Aksjerisiko – Risiko for tap som følge av svingninger i markedspriser. Ved valg av etablerte fond med god historikk mener vi risikoen for tap reduseres.

Eiendomsrisiko – Risiko for svingninger i markedspris, herunder svingninger som følge av tomme lokaler.

Kredittrisiko - Risiko for endringer i rentenivå.

Valutarisiko – Risiko for svingninger i kurs mellom norske kroner og den valuta som

fondet handler i. Pensjonskassen kjøper i all hovedsak andeler i fond som er valutasikret.

Likviditetsrisiko – Risiko for at en ikke får omsatt fondsandeler ved behov for likvider. Begrenses gjennom valg av utsteder.

Renterisiko – Risiko for endring av plasseringens verdi ved renteendringer i markedet. Reduseres ved at aksjer og rentepapirer i stor grad er motsykliske.

Motpartsrisiko – Risiko for at utsteder ikke kan gjøre opp for seg.

Etter balansedagen: Som det fremgår av avsnittet om fortsatt drift i Årsberetningen (side 10), har det skjedd vesentlige endringer i finansmarkedene. Ved fastsettelse av regnskapet var Solvenskapitaldekningen 145 %. Dette er over de grensen som krever vurdering av tiltak for å styrke Solvenskapitaldekningen. Allikevel anser styret at det løpende er behov for vurdering av sammensetningen av aktiva. Så langt har markedet vært preget høye transaksjonspremier. Styret mener derfor at vi på nåværende tidspunkt både har anledning og er best tjent med, å forholde oss i ro.

Finansielle investeringer

	Verdi- hierarki	Bokført verdi	Kostpris	Markeds- verdi	Andel av porteføljen	Avkastn. i %
Eiendomsfond	3	34 945	32 026	34 945	3,27 %	
Direkte eid	3	41 000	25 000	41 000	3,83 %	
Sum Eiendom		75 945	57 026	75 945		6,12
Obligasjoner holdt til forfall	2	-	-	-	0,00 %	
Lån og fordringer	2	113 476	113 231	113 570	10,61 %	
Sum måles til amortisert kost		113 476	113 231	113 570		3,67
Aksjefond - Norge	2	112 132	58 703	112 132	10,48 %	16,15
Aksjefond - Global	2	226 725	123 012	226 725	21,20 %	26,82
Sum aksjefond	2	338 858	181 715	338 857		
Obligasjonsfond - Norge	2	81 674	77 294	81 674	7,64 %	2,15
Obligasjonsfond - Global	2	390 336	329 710	390 336	36,49 %	7,32
Likviditet/pegemarked	2	69 309	64 076	69 309	6,48 %	1,89
Sum verdipapirer med fast avkastning		541 319	471 080	541 319		
Sum		1 069 597	823 052	1 069 691	100 %	10,73

Eiendom

Amundsengården, St. Olavsgt. 4, er kategorisert som investeringseiendom. Verdi fastsettes i henhold til IAS 40.

	2019	2018
Anskaffelseskost 2005	25 000	25 000
Tidligere reguleringer	16 000	16 000
Årets regulering	-	-
Bokført verdi	41 000	41 000

Taksten er gjennomført av frittstående og uavhengig takstmann som ikke har noen bindinger til andre aktører i eiendomsbransjen. Verditaksten er utført i henhold til Norges Takserings Forbunds regler, NS 3451 og NS 3940, og basert på visuell befaring uten inngrep i byggverket, supplert med enkle målinger. Normalleie er lagt til grunn. Ved beregning av tomteareal er arealet mellom bygning og gate, samt grunnflate på bygningen

tatt med. Grunnlaget for verdifastsettelsen er en tomteverdi på 5 150 og en kapitalisert verdi på 2 378. Brutto årlig leieverdi er fastsatt til 2 740. Eiendommen ble taksert i 2017.

Elverum kommune leier bygget på en uoppsigelig avtale. Lokalene er tilpasset av leietaker for eget behov. Leietaker er ansvarlig for vedlikehold. Bortfall av leieinntekter anses ikke som en reell risiko, derfor er faktisk leie satt lavere enn takstens leieverdi.

Med unntak av eiendom er markedsverdi bestemt i eller beregnet på grunnlag av verdsettelse i «aktive» markeder.

Fordringer

	2019	2018
Medlemsbedrifter	1 034	250
Sum	1 034	250

Bankinnskudd

	2019	2018
Drift	13 385	11 639
Forvaltere	1 236	1 814
Skatt	742	810
Sum	15 363	14 264

Fordeling mellom porteføljene

	Kunde	Selskap	Sum
Finansielle eiendeler	983 482	45 115	1 028 597
Eiendom	30 117	10 883	41 000
Sum	1 013 599	55 999	1 069 597
Bankinnskudd	14 121	1 243	15 363
Fordringer	1 034	-	1 034
Sum	1 028 753	57 241	1 085 995

NOTE 3 - KAPITALAVKASTNING

	2019	2018	2017	2016	2015
Verdijustert avkastning i %	10,73	(1,03)	8,83	5,28	5,11
Kollektivporteføljen	10,81				
Selskapsporteføljen	9,70				
Verdijustert avkastning i kr	102 552	(9 790)	75 133	40 481	39 105
Kollektivporteføljen	97 681	(9 292)	70 997	38 247	36 909
Selskapsporteføljen	4 892	(498)	4 136	2 234	2 196
Sumeiendeler	1 085 995	963 405	953 861	836 280	816 495
Bokført avkastning i %		4,27	2,54	3,82	2,21
Kollektivporteføljen	2,76				
Selskapsporteføljen	2,70				

Figur: Verdijustert avkastning for pensjonskassen.

	2019	2018
I år	10,73 %	-1,03 %
Snitt siste 5 år	5,78 %	5,41 %
Snitt siste 10 år	6,40 %	6,09 %

NOTE 4 - SOLVENSKAPITALKRAV

Solvensmargin

Solvensmarginkravet for pensjonskassen i henhold til Finanstilsynets standard for rapportering.

Sammenlikningstallene for 2018 er omarbeidet noe i detaljer i forhold til presentasjonen i 2018.

Totalsummene er i overensstemmelse.

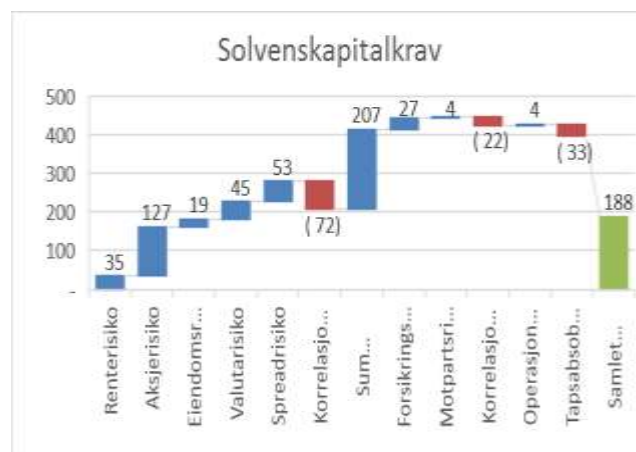
	2019	2018
Solvensmarginkrav	32 907	30 609
Ansvarlig kapital - Kjernekapital	64 418	61 673
Tilleggsavsetninger	24 669	48 242
Risikoutjevningfond	3 588	6 933
Solvensmarginkapital	92 675	89 261
Solvensmargin i %	282 %	292 %

Datagrunnlaget for stresstestene er hentet fra rapportering til Finanstilsynet pr 31.12.

Resultatdisponeringen kan være justert etter dette.

	2019	2018
Renterisiko	35	29
Aksjerisiko	127	90
Eiendomsrisiko	19	17
Valutarisiko	45	35
Spreadrisiko	53	44
Korrelasjons og markedsrisiko	(72)	(58)
Sum markedsrisiko	207	157
Forsikringsrisiko	27	45
Motpartsrisiko	4	10
Korrelasjon - total risiko	(22)	(29)
Operasjonell risiko	4	4
Tapsabsorberende evne utsatt skatt	(33)	(27)
Samlet solvenskapitalkrav.	188	160

Tall i millioner

	2019	2018
Egenkapital	56	56
Overgang markedsverdi	8	28
Tilleggsavsetninger	49	48
Kursreguleringsfond	182	112
Merverdi av eiendeler	1	2
Korreksjon beste estimat	3	5
Ansvarlig kapital	299	251

Bufferkapitaldekning	111	91
Solvenskapitaldekning	159 %	157 %

Tall i millioner

Tallene er uten overgangsregler.

NOTE 5 - FORSIKRINGSFORPLIKTELSER

	Premie- reserve	Tilleggs- avsetning	Premie- fond	Kursreg. fond	Total	Risikoutj.- fond
Inngående balanse	710 747	49 337	34 533	111 864	906 481	6 121
Resultatførte avsetninger	39 098	0	607	70 535	110 240	56
Resultattilordning		0	11 178	0	11 178	1 000
Inn-/utbetalinger		0	-8 352	0	-8 352	0
Utgående balanse	749 844	49 337	37 966	182 399	1 019 547	7 176

Pliktige avsetninger er balanseført med **100 %** dekning etter beste estimat.

	2019	2018	2017	2016	2015
Arbeidsgiverpremie - Løpende	27 788	26 332	36 674	34 246	33 024
Premiefond i % av løpende premie	137 %	133 %	53 %	53 %	65 %
Bruk av premiefondet	-8 352	2 500	-1 407	-6 592	-10 859
Flyttet premiefond	0	26,5	0	-1 194	

NOTE 6 – PENSJONSORDNINGEN

Beskrivelse av pensjonsordningen

Avtalen er kollektiv pensjonsordning etter kommunal tariffavtale.

Pensjonen er ytelsesbasert med netto garanti på 66 % av sluttlønn ved full opptjening i forhold til gjennomsnittlig stillingsprosent. Utbetaling samordnes med folketrygden.

Avtalen omfatter også uførepensjon og etterlattepensjon.

Se side 8 for oversikt over virksomheter som er med i ordningen.

Forfalte premier

Pensjonskassens styre fastsetter årlig premiesatsen i pensjonsordningen etter

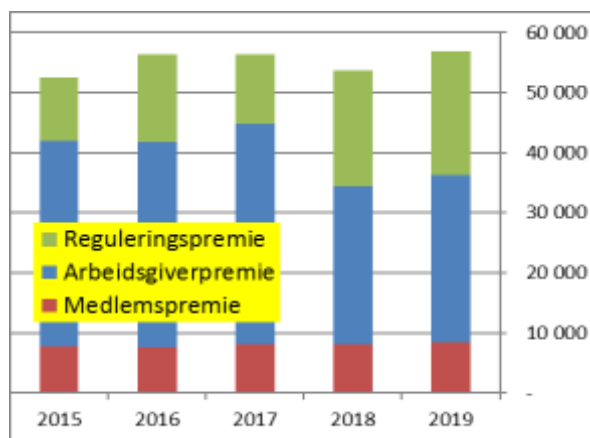
anbefaling fra aktuar.

	2019	2018
Arbeidsgiverpremie	21 953	21 165
Administrasjonspremie	4 990	4 755
Rentegaranti	845	413
Sum arbeidsgiver	27 788	26 332
Medlemspremie	8 457	8 095
Reguleringspremie	20 556	19 258
Sum forfalte premier	56 801	53 685
Til/Fra premiefondet	8 352	2 500
Innbetalt	48 449	51 184

Premiesatser:

- Arbeidsgiver 9,5 %.
- Medlemspremien 2,0 %.
- Premiene er fastsatt i % av pensjonsberettiget lønnsgrunnlag.
- Innbetalt premie avregnes mot premiefondet i henhold til aktuars beregning av påløpt premie.
- Reguleringspremien er innkrevd i forbindelse med lønns- og G-reguleringen og kjent lønnsvekst per september. Innbetalingen blir avregnet mot premiefondet 31.12. etter aktuars beregning av faktisk reguleringskostnad.

Innbetalt premien er ført mot premiefond, mens den premie aktuar har beregnet er inntektsført.

Figur: Premieinntekter

Endringer i forutsetninger:

Redusert dødelighet på 10 % gir

- Økt premiereserve på 20 000.
- Økt uførehypighet på 15 % gir
  - Økt premiereserve på 3 000.

Pensjonskassens uføregrunnlag ble sist endret i 2012

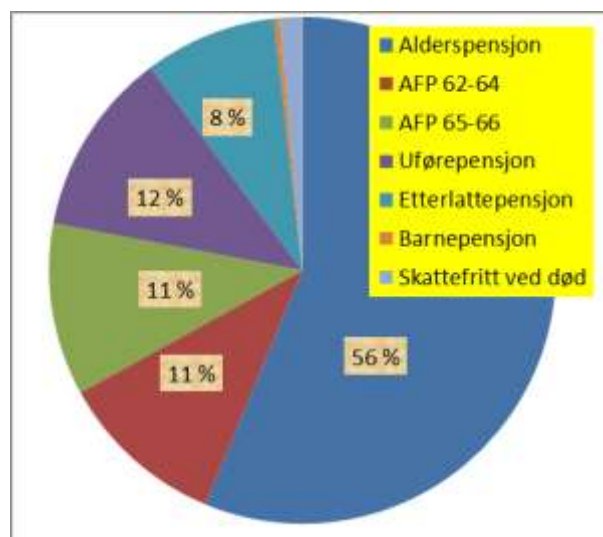
Medlemmer i ordningen

	2019	2018
Aktive	1 301	1 228
Fratrådte	1 812	1 743
Fratrådte uten rett	391	376
Pensjonister	628	587
Uførepensjonister	144	134
Alderspensjonister	395	373
Etterlattepensjonister	68	59
Barnpensjonister	2	3
Avtalefestet pensjon	19	18
Sum	4 132	3 934

AFP er i denne sammenheng kun de under 65 år. AFP etter 65 år regnes som AP. Tall på dette området er endret for 2018.

NOTE 7 - PENSJONER

På ikke forsikret AFP, (AFP 62-64) betales det arbeidsgiveravgift. Disse pensjonene refunderes inkludert arbeidsgiveravgift.

Figur: Erstatninger fordelt på grupper

Pensjonsutbetalinger

	2019	2018
Alderspensjon	19 211	17 989
AFP 62-64	3 658	3 938
AFP 65-66	3 753	2 723
Uførepensjon	4 026	4 517
Etterlattepensjon	2 878	2 777
Barnepensjon	122	119
Skattefritt ved død	495	103
Overføringsavtalen - utbetalt	1 696	1 836
Overføringsavtalen - innbetalt	(6 111)	(5 095)
Refundert AFP 62-64	(3 618)	(3 961)
Sum	26 111	24 946

Endringer i pensjonsutbetalinger

	2019	2018
Alderspensjon	7 %	17 %
AFP 62-64	-7 %	25 %
AFP 65-66	38 %	33 %
Uførepensjon	-11 %	4 %
Etterlattepensjon	4 %	-1 %
Barnepensjon	3 %	3 %
OFA - Utbetalt	-8 %	6 %
OFA - Mottatt	20 %	12 %
AFP	-9 %	22 %

NOTE 8 - FLYTTING

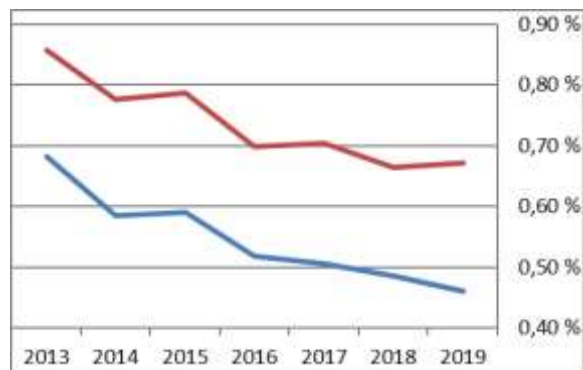
Det har ikke vært gjennomført flyttinger av ordninger til eller fra pensjonskassen i 2019.

I 2018 ble deler av virksomheten til Midt-Hedmark Brann og Redningsvesen IKS flyttet ut.

NOTE 9 – ADMINISTRASJON

	2019	2018
Ikke tenknisk regnskap		
Lønn og honorar	1 577	1 623
Kontorkostnader	196	94
Lisenser/ IT kostnader	550	592
Konsulenthonorar	1 986	1 800
Medlemsavgifter m.v.	85	53
Revisjon	132	131
Revisor - konsulenttjenester	18	18
Aktuar	412	280
Sum	4 956	4 591
Teknisk regnskap		
Konsulenthonorar	99	96
Sum	99	96

Det har i 2019 vært 1 ansatt i pensjonskassen.

Figur: Administrasjonskostnad mot premiereserve (rød) og forvaltningskapital (blå).

NOTE 10 - YTELSE OG LÅN TIL LEDENDE ANSATTE

Styret godtgjøres i henhold til grunnbeløpet (G) i Folketrygden.

1 G for leder, 1/2 G for øvrige. I tillegg tilstås 4 % av G per møte.

Tapt arbeidsfortjeneste dekkes ikke.

	2019	2018
Trond Rønning (daglig leder)	825	800
Per Kristian Hammer (leder)	120	118
Dag Martin Bakken (nestleder)	72	70
Toril Nersveen	75	70
Turid Olsen	72	67
Linda Alette Løkken	68	74
Ole Gjermund Rønes	72	74
Sum styrehorar	479	475

Daglig leder har pensjonsrettigheter på samme vilkår som øvrige medlemmer i pensjonsordningen. Lønn reguleres 01.01.

Det er ikke gitt lån eller garantier til daglig leder eller medlemmer av styret.

Det er ikke avtalt særskilt vederlag ved fratredelse, opphør eller endring av ansettelsesforhold eller verv.

NOTE 12 - NÆRSTÅENDE PARTER

Elverum kommune er i denne sammenheng ansett som nærstående part da de er dominerende kunde og oppnevner 4 av 6 medlemmer til styret.

	2019		2018	
	Inntekter	Kostnader	Inntekter	Kostnader
Ordinær premie	43 627		38 911	
Reguleringspremie	16 942		17 469	
AFP	4 172		4 516	
Husleie	1 906		1 833	
Leie lokaler inkl IKT		313		293
	66 647	313	62 729	293

NOTE 11 – PENSJONSKOSTNAD

EGNE ANSATTE

	2019	2018
Pensjonsforpliktelse	1 391	1 168
Pensjonsmidler	-1 120	-858
Netto forpliktelse	271	310
Akkumulert gevinst/tap	-	-
Verdi forpliktelse til balansen	271	310
Arbeidsgiveravgift	38	44
Bokført pensjonsforpliktelse	309	354
Pensjonsopptjening	151	160
Rentekostnad på pensjonsforpliktelse	30	26
Avkastning på pensjonsmidler	-23	-20
Amortisering av estimatavvik	-41	-
Pensjonskostand	118	165
Innbetalt premie	-77	-70
Aktuarielt tap	-73	-51
Arbeidsgiveravgift på aktuarielt tap	10	7
Endring i balansen	-22	51

Økonomiske forutsetninger	2019	2018
Diskonteringsrente	2,60 %	2,40 %
Årlig lønnsvekst	2,75 %	2,50 %
Årlig G-regulering	2,50 %	2,25 %
Årlig pensjonsregulering	1,75 %	1,50 %
Avkastning på pensjonsmidler	2,60 %	2,40 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
Korridorgrænse for amortisering av	10,00 %	10,00 %

Noen rentesatser for 2018 er korrigert.

NOTE 13 – SKATT

	2019	2018
Beregning av grunnlag for inntektsskatt:		
Resultat før skattekostnad	6 728	6 007
<i>Permanente forskjeller:</i>		
Gevinst /tap ved salg av aksjefondsandeler	-676	0
Forskjell i resultat deltakerlignet selskap	0	0
Korreksjon tidligere år	0	0
Endring urealisert poster innenfor fritaksmetoden	-2111	875
Sum permanente forskjeller	-2787	875
Endring i midlertidige forskjeller:		
Endring urealiserte poster utenfor fritaksmetoden	-1 290	158 150
Endring pensjonsforpliktelse egne ansatte	-45	51
Eiendommer	-494	8 349
Obligasjoner og fordringer	0	0
Risikoutjevningfond	0	0
Sum endring midlertidige forskjeller	-1 829	166 550
Anvendt underskudd	-2 112	-173 432
Årets skattegrunnlag	0	0
Spesifikasjon av forskjeller mellom skattemessige og regnskapsmessige verdier:		
Urealiserte poster utenfor fritaksmetoden	2 299	1 009
Eiendommer	1 483	989
Pensjonsforpliktelse egne ansatte	-309	-354
Obligasjoner og fordringer	0	-185
Korreksjon av urealiserte poster	0	0
Risikoutjevningfond	0	0
Framførbart underskudd	-9 928	-12 040
Grunnlag utsatt skatt/utsatt skattefordel (-)	-6 455	-10 581

Sammenlikningstall for 2018 er omarbeidet.

Utsatt skattefordel er ikke innregnet som eiendel i balansen da det er usikkerhet knyttet til om denne kan utnyttes.

